

Goudvis, toch geen onschuldig lieverdje

Frank Spikmans, RAVON

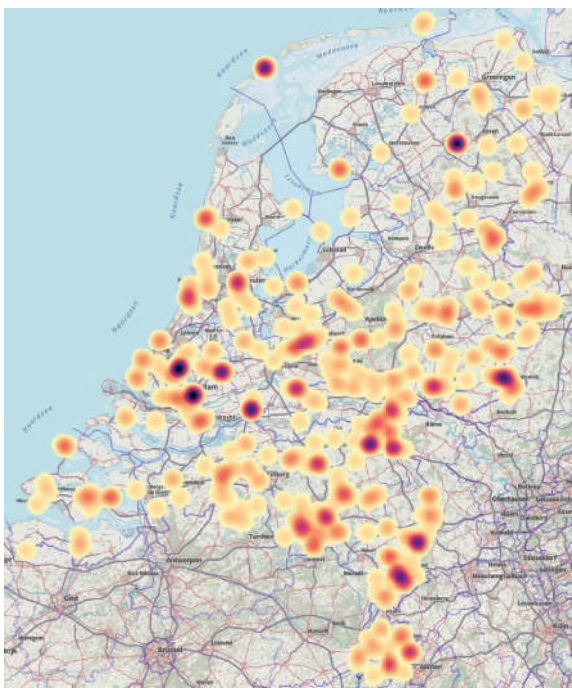
Naast de hond, kat en parkiet is de goudvis (*Carassius auratus*) een van de populairste huisdieren. Ze zijn vrolijk gekleurd, niet veeleisend en redden zich in een kommetje, aquarium of vijver. Het is geen inheemse soort en ze horen in Nederland dus niet in het wild thuis. Toch worden ze daar wel losgelaten, omdat het leuke ervan af was, of juist om de boel op te fleuren. Dat blijft echter niet zonder grote ecologische gevolgen. Het uitzetten van exoten is dan ook verboden en soms leidt het er toe dat de goudvissen weer teruggevangen moeten worden.

Verwijderen op straffe van dwangsom

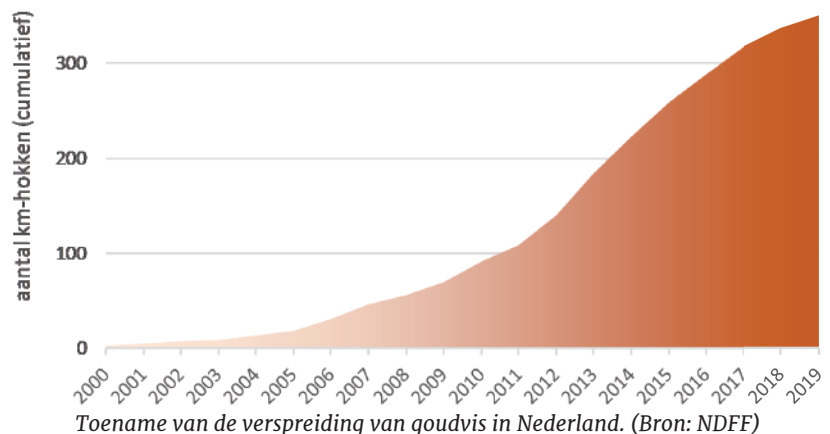
In Veenendaal zijn in 2016 door een bewoner 200 goudvissen uitgezet in een gracht in zijn woonwijk. Goed bedoeld, om de boel op te fleuren, of muggen te bestrijden. De overheid (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) oordeelde daar anders over. De goudvissen moesten verwijderd worden, op straffe van een dwangsom. Aldus geschiedde, onder grote belangstelling van media. Ook elders kwamen goudvissen op vergelijkbare wijze in het nieuws. In Arnhem zijn goudvissen uitgezet in de Jansbeek, de verantwoordelijke werd gesommeerd ze te verwijderen. Een deel is hier vervolgens weggevangen, waarna snoek is uitgezet om de resterende goudvissen op te vreten. Naar verluidt worden goudvissen hier nog altijd waargenomen. In Groesbeek zwemmen goudvissen in de Spoorbeek, na gemeentelijk beraad besloot men ze hier te gedogen.

Groeiende groei

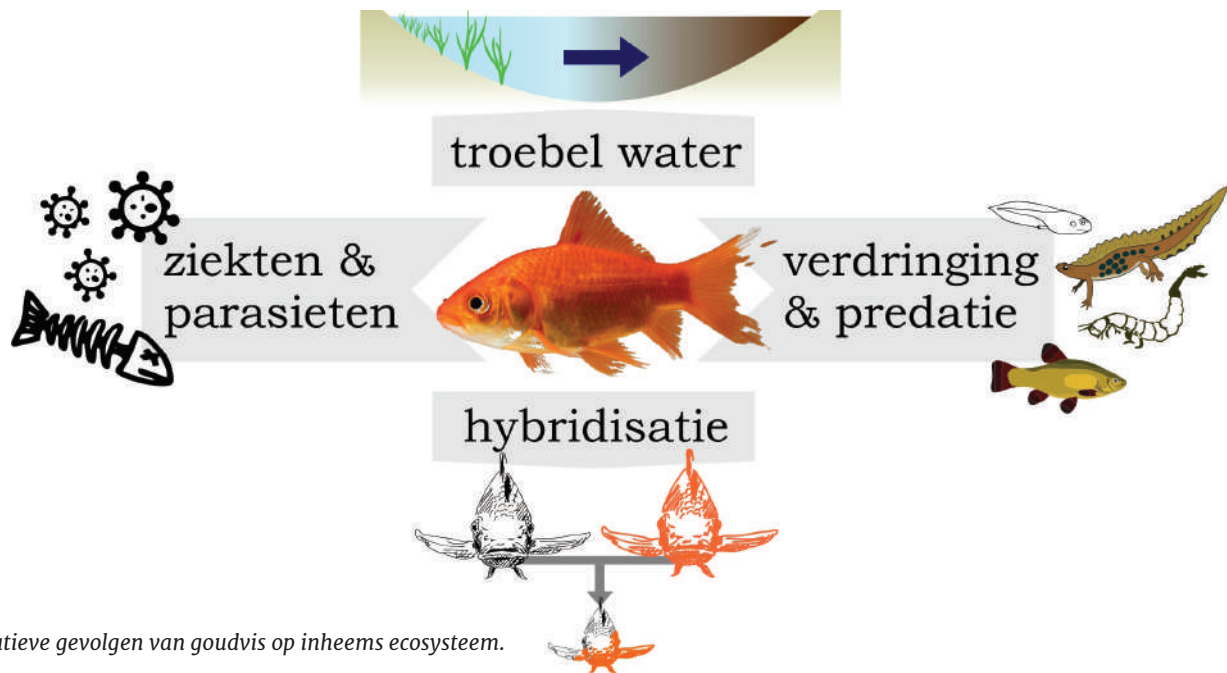
Oorspronkelijk hoort de goudvis thuis in Azië, door zijn populariteit als huisdier is de soort inmiddels wereldwijd verspreid. In Nederland wordt de goudvis ook regelmatig waargenomen, sinds 2000 al in 350 kilometerhokken. Een beperkt deel hiervan betreft tuinvijvers, veelal gaat het om poelen en beken; dus in de natuur. In de laatste tien jaar neemt de verspreiding sneller toe en duiken goudvissen op in gemiddeld 28 nieuwe kilometerhokken per jaar. Nieuwe uitzettingen zullen daar een belangrijke reden voor zijn, maar waarschijnlijk verspreidt de goudvis zich ook verder vanuit de oorspronkelijke uitzetlocaties, via beken, sloten en kanalen.

Goudviswaarnemingen in Nederland. (Bron: heatmap van NDFD-data 2000-2019)

Verkoop goudvissen, 2018. (Foto: Frank Spikmans)

Negatieve gevolgen van goudvis op inheems ecosysteem.

Helemaal niet zonder gevaar

De verplichte afvangacties en dwangsommen worden door het publiek en de media soms met onbegrip en verontwaardiging ontvangen. Hoe gevaarlijk is nu zo'n kleurige visje? Maar dat gevaar is er voor inheemse soorten wel degelijk. Kort en wel: ze verstoren het natuurlijke evenwicht, verlagen de biodiversiteit, kruisen met verwante inheemse soorten en brengen ongewenste ziekten mee.

Goudvissen kunnen zorgen voor vertroebeling van het water, doordat ze in de bodem woelen. Dit heeft een negatief effect op het doorzicht van het water en op de groei van waterplanten. In geïsoleerde poelen houdt de goudvis goed stand en bereiken ze een hoge dichtheid, een situatie die zich in Nederland veelvuldig voordoet. Het effect op amfibieën, maar ook allerlei ongewervelden, is groot, de diversiteit en het voortplantingssucces van inheemse soorten keldert omlaag. Ook inheemse vissen, zoals zeelt en kroeskarper kunnen verdrongen worden door goudvissen.

Kruisingen tussen de nauw verwante soorten goudvis, gibel, karper en kroeskarper ontstaan gemakkelijk en zijn ook in Nederland aangetoond. Van deze is alleen de kroeskarper inheems. Deze soort wordt al bedreigd door vernietiging van zijn habitat, de genetische vermenging leidt tot verdere verdringing. In het Verenigd Koninkrijk is 38% van de kroeskarperpopulaties al genetisch vervuild geraakt, voornamelijk door goudvis.

Tot slot gaat er serieus gevaar uit van de overdracht van ziekten en parasieten. Eén voorbeeld hiervan is het herpesvirus (CyHV-2), dat ook al in de Nederlandse dierenhandel is aangetoond. Het virus wordt verspreid door goudvissen, maar is ook dodelijk voor kroeskarpers. Het veroorzaakte in Nederland bij gibels in het wild al eens een grote sterfte. Maar nog honderden andere ziekteverwekkers zijn bekend van de goudvis, veelal met onbekende impact op inheemse soorten.

Aanpakken die handel

Het bestrijden van uitgezette goudvissen in het wild is om bovengenoemde redenen toch echt noodzakelijk. Elke haard kan leiden tot verder verspreiding en vestiging van de soort elders. Eliminatie van alle bestaande populaties in het wild is wenselijk. Hoe eerder hoe beter; de omvang van het probleem zal anders alleen maar onbeheersbaarder worden. Een struikelblok hierbij is dat onduidelijk is waar men met weggevangen vissen heen kan. Ongewenste honden en katten worden naar een asiel gebracht, voor vissen is dat niet geregeld. Het is wenselijk ook voor ongewenste vissen opvanglocaties landelijk te regelen. Wanneer dit niet lukt, pleiten we voor het doden van deze dieren, op zorgvuldige wijze. Voorkomen is natuurlijk beter. Om verdere escalatie van de goudvis in de Nederlandse natuur te voorkomen ligt er een voorlichtingsrol bij de handel. Bezitters van goudvissen doen er simpelweg goed aan hun huisdieren niet in het wild vrij te laten, want zo onschuldig is dat dus niet.